

DE VERBOUWINGSWERKEN

Schema 1 : perspektieftekening van de nieuwe stationsinstallaties van Berchem.

OP dit ogenblik worden er, in het Antwerpse, uitgebreide verbouwingswerken uitgevoerd aan de spoorinstallaties. Deze onderneming heeft een dubbel doel.

In de eerste plaats wordt de lijn 59 Gent - Antwerpen L.O., die thans tussen Sint-Niklaas en Antwerpen een geëlektrificeerd dubbelspoor krijgt, afgebogen naar de nieuwe Scheldetunnel en, via deze tunnel, aangesloten op de bestaande spoorinstallaties op de rechteroever (zie schema n° 3). Bij het verlaten van de spoorwegtunnel op de rechteroever, loopt de lijn, evenwijdig met de Kleine Ring welke hier een gedeelte van de autoweg E 3 vormt, over de terreinen van de vroegere Antwerpse vestingsgordel (wij noemen deze lijn dan ook de « vestingslijn »), om verder aan te sluiten op de bestaande spoorinstallaties van het station Berchem.

De lijn 52, komende van Boom via Hoboken, liep destijds naar Antwerpen-Zuid. Daar dit station afgebroken werd om er een verkeersuitwisselaar voor de E 3 aan te leggen, wordt de lijn 52 te Antwerpen-Kiel afgebogen naar de vestingslijn waarop ze, ter hoogte van het nieuwe reizigersstation

Antwerpen-Zuid, aangesloten wordt. Dank zij deze werken, zal het goederenverkeer van de lijn 52, dat Antwerpen-Noord bereikte over de lijn 27 A, via Hemiksem, Wilrijk, Oude-God en Mortsel, voortaan de nieuwe vestingslijn berijden om zo, via Berchem, in het vormingsstation te belanden.

Aangezien de lijn Mechelen - Waarloos 27 B, die te Wilrijk op de Fortenlijn aansluit, eveneens afgeschaft wordt, is het mogelijk ook de Fortenlijn volledig buiten dienst te stellen. Zo kunnen, in het totaal, niet minder dan twintig overwegen afgeschaft worden (inbegrepen de overwegen te Antwerpen-Kiel en Hoboken, op het buiten gebruik gestelde gedeelte van de lijn 52). Onder die overwegen bevinden er zich zeer belangrijke, vooral die van Wilrijk op de weg Brussel - Antwerpen via Boom.

Vanaf het station Antwerpen-Zuid, waar de lijnen 52 en 59 samenkomen, loopt de vestingslijn verder op dubbelspoor tot in de nabijheid van het station Berchem. Daar splitst ze zich en de twee lijnen 59 met dubbelspoor worden verder opgenomen in de sporenbundel van het station Berchem. De ene

TE BERCHEM

wordt dan de lijn 59 voor reizigersverkeer, de andere de lijn 59 voor goederenverkeer. Dank zij deze splitsing kunnen de reizigerstreinen komende van de vestingslijn via de eerste vertakking, enerzijds naar Antwerpen-Centraal en anderzijds naar Antwerpen-Oost en Essen doorrijden (via het nieuwe station Luchtbal) (1).

Aan de andere kant van de vertakking zullen de goederentreinen het havengebied kunnen bereiken via het vormingsstation Antwerpen-Noord.

Het cruciaal punt van de verbouwingswerken aan de spoorinstallaties rond Antwerpen, is zeker gelegen te Berchem. Daar moeten de belangrijkste werken uitgevoerd worden die, terloops gezegd, niet alleen verband houden met de sporen, de seininrichting en de elektrificatie, maar ook tot het domein van de burgerlijke bouwkunde behoren. Buiten het inschakelen van de twee vertakkingen van de vestingslijn in het sporencomplex, moeten op deze plaats, voor rekening van de Intercommunale E 3, immers ook nog verschillende bruggen gebouwd worden.

Die kunstwerken zullen, onder de talrijke sporen, doorgang verlenen aan de Kleine Ring (die hier uit tweemaal vier rijstroken bestaat), aan de Binnenboulevard (tweemaal

twee rijstroken) alsook aan de toekomstige Buitenboulevard (tweemaal twee rijstroken).

Schema n° 2 geeft een beeld van de verbouwingswerken in het station Berchem. Men ziet er de vroegere toestand van het station en de toestand na de uitvoering van de verbouwingswerken.

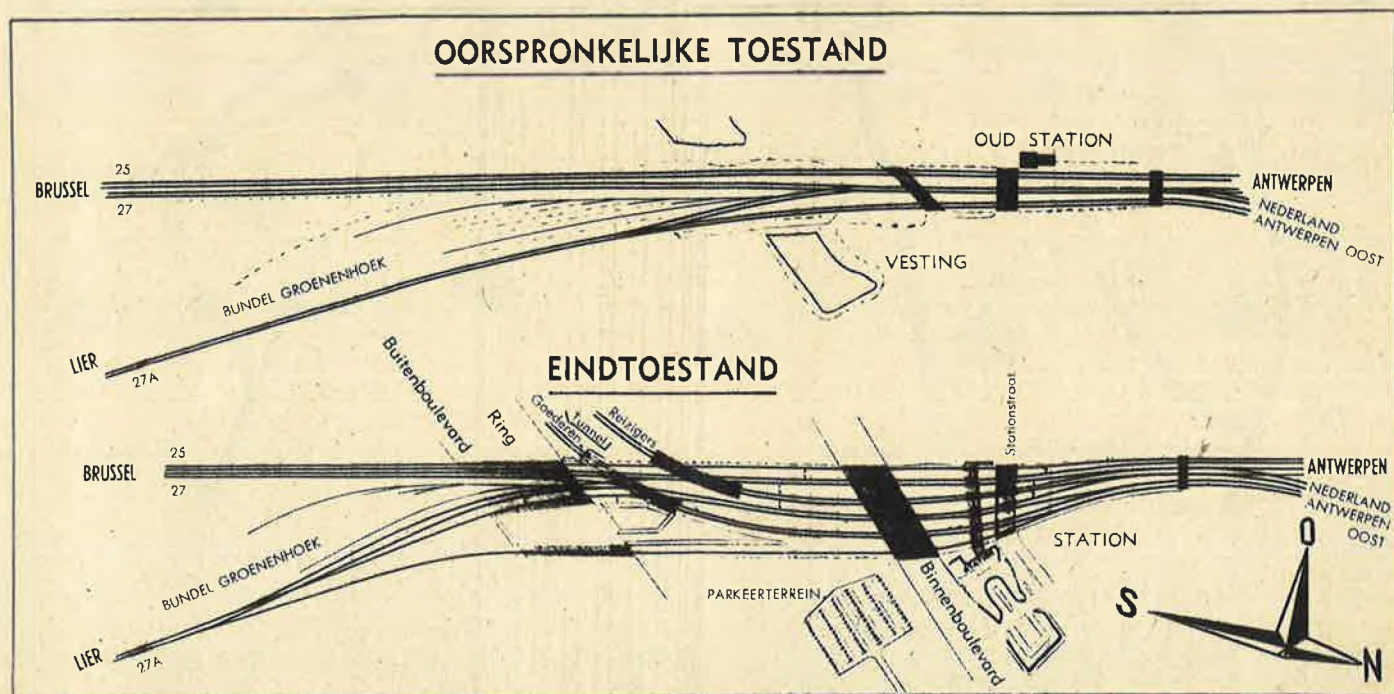
In de oorspronkelijke toestand beschikt het station Berchem over zes hoofdsporen, waarvan er vier van perrons voorzien zijn.

Bovenaan, links : de lijn 25 (Brussel - Antwerpen) ; daaronder : de lijn 27 die bereden wordt door de internationale reizigerstreinen Brussel - Amsterdam en door de gewone treinen van het noordoostelijk gedeelte van het land (lijn 15 Lier - Mol - Hasselt ; lijn 16 Lier - Aarschot). Onder de lijn 27, ligt de lijn 27 A die hoofdzakelijk het goederenverkeer naar de haven onderhoudt en ook gebruikt wordt voor sommige internationale treinen. Het huidige stationsgebouw bevindt zich ten westen van deze lijnen.

Onmiddellijk voor het station, de vertakking van de lijnen 27 en 27 A, vertakking Groenenhoek genoemd, alsook de kop van de tunnel Groenenhoek, een uitwijkbundel voor de reizigersstellen van Antwerpen-Centraal.

Rechts van het station : de vertakking van de lijn 27, richting Antwerpen-Centraal, enerzijds, en Antwerpen-Oost, anderzijds. Deze lijn gaat verderop over in de lijn 12 : Essen - Roosendaal. De lijn 27 A buigt onmiddellijk na het station Berchem af, zulks evenwijdig met de lijn 27, en loopt daarna naar Antwerpen-Dam en het vormingsstation Antwerpen-Noord

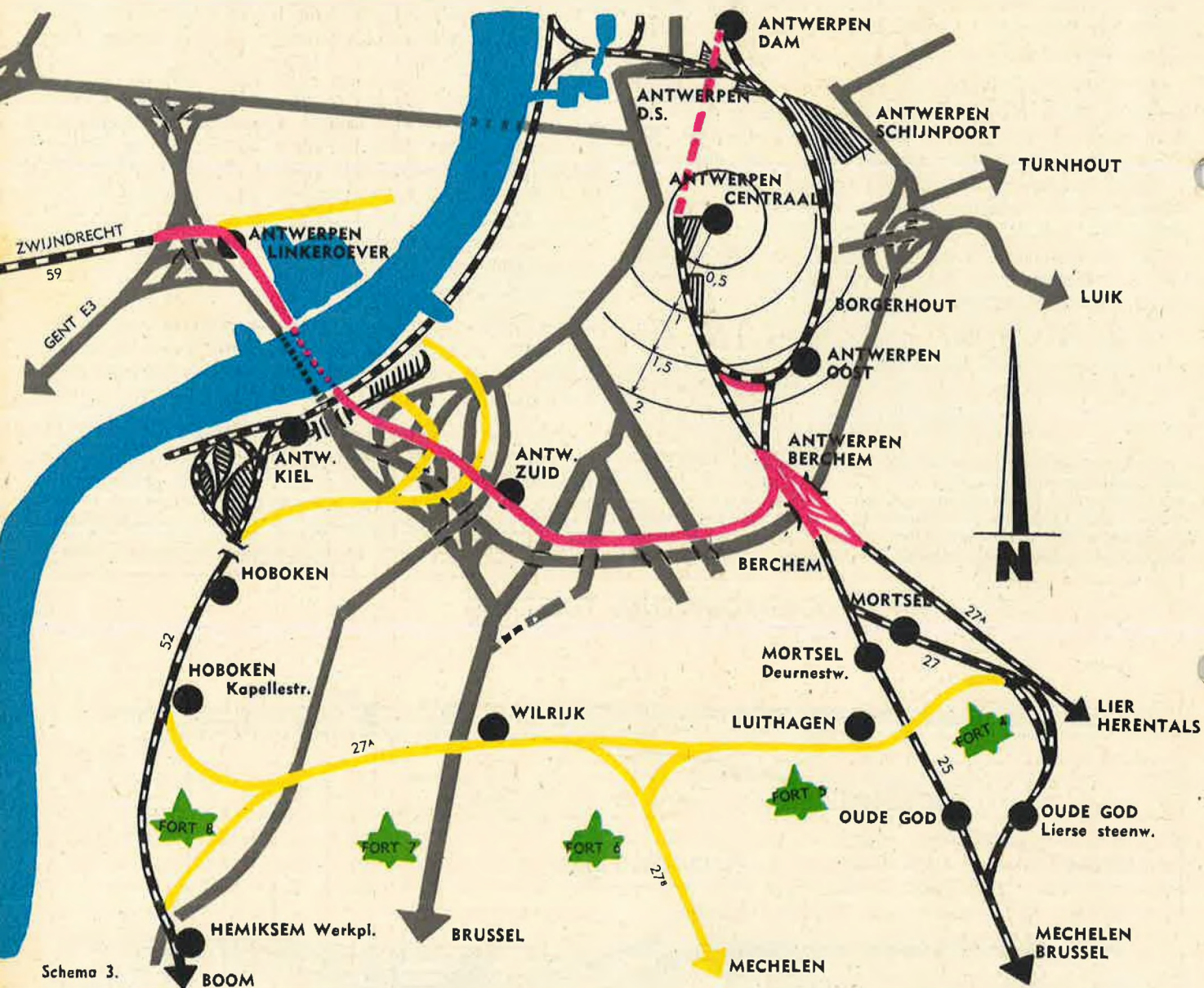
(1) In de wijk Luchtbal, ten noorden van de Metropool, wordt inderdaad, ter hoogte van de splitsing van de lijnen 12 en 27, een volledig nieuw reizigersstation gebouwd, met vier perronsporen en talrijke aankomstsporen voor reizigersstellen. Dat nieuwe station zal het de massa arbeiders en bedienden die in het havengebied werkzaam zijn, mogelijk maken praktisch in de onmiddellijke nabijheid van hun werkzetel af te stappen.

Schema 2

DE VERBOUWINGSWERKEN TE BERCHEM

	Wegen
	Bestaande lijnen
	Spooruitbreidingen in uitvoering
	Mogelijke toekomstige spoorverbindingen
	Af te schaffen lijnen
	Schelde

Schema 3.

In de definitieve toestand zullen er tien hoofdsporen zijn, alle voorzien van perrons. De uitbreiding gebeurt links van het huidige stationsgebouw.

De sporen van de lijn 25 blijven praktisch hun tracé behouden.

De lijn 59 « reizigersverkeer » zal door een Engelse vertakking (niet gelijkgrondse vertakking) op de lijn 27 aangesloten worden : haar tracé zal onder de lijn 25 en de lijn 27 (die zich, komende van Brussel, waaivorming opent) doorlopen via een kokerbrug en, voorbij de perrons, kant

Antwerpen, met de beide sporen van de lijn 27 verbonden worden. Dank zij dit verbindingssysteem kunnen verschillende bewegingen tegelijkertijd uitgevoerd worden; bovendien vergemakkelijkt het de aansluitingen voor de reizigers.

Dezelfde werkwijze wordt eveneens toegepast voor de lijnen 59 A «goederenverkeer» en 27 A; ook hier is er een waaivormige opening van de lijn 27 A en een verbinding in de vorm van een Engelse vertakking van de twee lijnen voorbij de perrons van Berchem.

Al de perrons worden bediend door een nieuwe onderdoorgang voor reizigers, aansluitend op het nieuw stationsgebouw, gelegen aan de andere kant van de sporen.

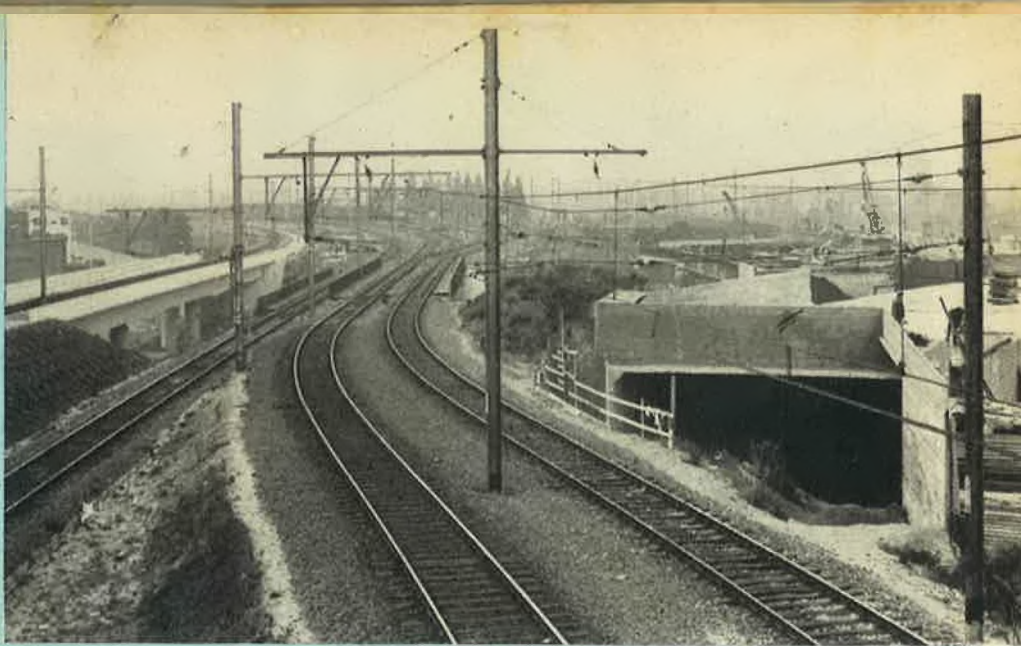
Daar de perronsporen dienden gelegd te worden binnen de beperkte ruimte tussen de ring en de vertakking kant Antwerpen, is men verplicht geweest de perrons op tamelijk sterk verschillende niveaus in te richten. De hoog- en laaggelegen perrons zullen door trappen met elkaar verbonden worden. Dergelijke sterke niveauverschillen bestonden trouwens reeds tussen de perrons, kant Brussel.

Wat de kunstwerken betreft, bevonden zich ter hoogte van station Berchem twee bruggen onder de sporen; deze bruggen van een oud type hadden beide een onvoldoende vrije hoogte voor het wegverkeer.

De bruginplanting van de Stationsstraat wordt behouden. De rijweg wordt evenwel uitgediept teneinde voldoende vrije hoogte te bekomen. De bestaande middenpijler van het kunstwerk wordt afgeschaft; alle dekken en een gedeelte van de landhoofden worden vernieuwd.

De brug van de Uitbreidingsstraat wordt afgebroken. Vlak naast dit vroegere kunstwerk, komt de nieuwe brug over de Binnenboulevard. Tussen beide kunstwerken komt de nieuwe onderdoorgang voor reizigers met toegangstrappen naar de verschillende perrons.

Verder naar het zuiden worden twee nieuwe spoorwegbruggen gebouwd over de Kleine Ring en de ernaast gelegen Buitenboulevard. De eerste brug is alleen bestemd voor het spoor van de lijn 27 A, richting Brussel. De tweede brug zal alle andere hoofdsporen dragen, alsook het begin van de vertakkingen. Beide bruggen zullen een lengte hebben van

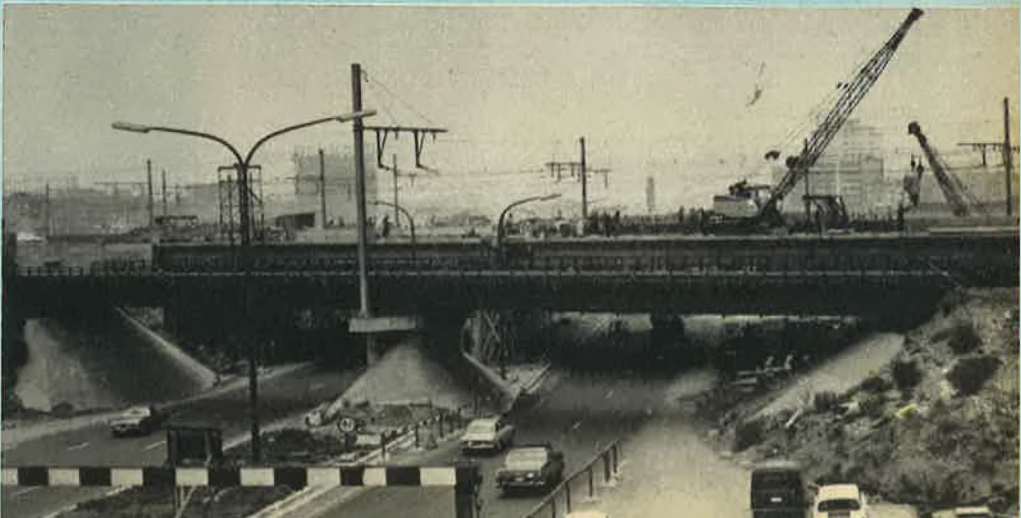

● De vier omgelegde sporen van de lijnen 27 en 27 A. Uiterst links, de definitieve bedding van de lijn 27 A, richting Brussel, met de brug over de Ring. Ter hoogte van deze brug: de voorlopige brugdekken over de drie andere sporen. Rechts: de voltooide ruwbouw van de kokerbrug voor het goederenverkeer.

● Deze foto werd genomen in de richting Antwerpen. Opvallend zijn de niveauverschillen tussen de nieuwe perrons. Bovenaan, rechts, ziet u het nieuwe stationsgebouw; links, het oude.

● De voorlopige brug (2 x 27 m) van de in dienst gestelde omgelegde lijn 25; onder deze brugdekken werd, einde mei 1969, de Kleine Ring (twee rijstroken in elke richting) in gebruik genomen.

DE VERBOUWINGSWERKEN TE BERCHEM

100 m in drie overspanningen ; het tweede kunstwerk zal een oppervlakte van 4.000 m² hebben.

Naast deze bruggen worden twee kokers in gewapend beton gebouwd, die zullen dienen voor het doorvoeren van de twee vertakkingen van de vestingslijn onder de andere sporen. Die kokers zullen een lengte hebben van respectievelijk 80 en 100 m.

De verbouwingswerken omvatten verder :

- het uitvoeren van talrijke steunmuren, ondermeer tussen de hoge en lage perrons en langs de bestaande straten ;
- de bouw van een nieuw stationsgebouw dat aan de andere kant van de spoorinstallaties zal worden opgericht ;
- een parkeerplaats voor auto's.

Op de perspektieftekening (schema n° 1) bemerkt men duidelijk hoe de nieuwe stationsinstallaties er zullen uit zien ; op de voorgrond, de brug van de Stationsstraat ; verder, het nieuwe stationsgebouw met daarachter de brug van de Binnenboulevard ; bovenaan, de kokers en de bruggen over de Ring en Buitenboulevard ; rechts van het station, de parkeerplaats voor voertuigen.

Praktisch geen enkel bestaand spoor kon op zijn oorspronkelijke plaats behouden blijven. De werken stellen dus heel wat problemen, want ze moeten worden uitgevoerd zonder onderbreking van het spoorverkeer en, in de mate van het mogelijke, zonder het drukke wegverkeer ter plaatse al te zeer te hinderen. Het is dan ook noodzakelijk de werken te Berchem uit te voeren in verschillende fasen, zodat, gedurende elke fase, de exploitatie steeds over zes hoofdsporen beschikt.

Gedurende de eerste fase bleven de zes bestaande sporen ongewijzigd in dienst. De werken hadden betrekking op de uitbreiding van de stationsinstallaties ten oosten, kant Borgerhout, buiten de oorspronkelijke sporen. Daar heeft men de bedding aangelegd en de kunstwerken gebouwd die nodig zijn voor de vier bijkomende sporen. Ook het nieuwe stationsgebouw werd op die plaats opgetrokken. Tegelijkertijd werd er ook een nieuwe, voorlopige bedding aangelegd voor de omlegging van de lijn 25.

Na uitvoering van deze werken werden de bestaande hoofdsporen spoor per spoor verplaatst, de twee sporen van de lijn 25 naar de ene kant, de vier sporen van de lijnen 27 en 27 A naar de andere kant.

Na deze verplaatsing lag er slechts een van de aangelegde sporen, namelijk dat van de lijn 27 A, richting Brussel, op zijn definitieve bedding. De andere sporen werden op voorlopige beddingen aangelegd. Om de E 3 in de mogelijk-

● De in opbouw zijnde brug over de Kleine Ring. Totale overspanning : ± 100 m ; oppervlakte van het kunstwerk : $\pm 1/2$ ha.

heid te stellen de Kleine Ring einde mei 1969 in gebruik te nemen, werden vijf van de verplaatste sporen op voorlopige bruggen aangelegd. Het zesde spoor liep reeds over een definitief kunstwerk.

Sedert einde februari, zijn de vroegere spoorinstallaties uitgebroken en heeft men, tussen de omgelegde hoofdsporen, de volgende fase van de werken kunnen aanvatten. Deze fase omvat het bouwen van de overige kunstwerken (waaronder de tweede brug over de ring en de kokerbruggen) en het aanleggen van de definitieve spoorbedding.

In de laatste fase, die binnenkort zal aanvangen, zullen de sporen naar hun definitieve bedding overgeschakeld worden, terwijl de sporen van de twee vertakkingen van de lijn 59 met de sporenbundel verbonden zullen worden.

Men verwacht dat de verbouwingswerken te Berchem einde 1970 voltooid zullen zijn.

R. VERVAET,
eerste ingenieur.

● De constructie van de twee kokerbruggen voor de lijn 59 schiet flink op. Links, de koker voor het goederenvervoer ; rechts die voor het reizigersvervoer.